

BILDANDE AV NATURRESERVATET HELGÅSSKOGEN I LEKSANDS KOMMUN

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är ca 144 ha och består i huvudsak av tallskog och våtmark.

Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Helgåsskogen
Kommun	Leksand och Gagnef
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	Ej med i nätverket
Församling/socken	Ål och Gagnef
Naturgeografisk region	28b, kuperad sydlig boreal
Fastigheter	Leksand Nedre Heden 3:9 Gagnef Gröntuv 42:17
Nyttjanderätter mm	
Areal (hämtat ur VIC natur)	Total areal:144 Landareal: 143 Produktiv skogsmark: 122,5

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet med naturreservatet är att bevara Helgåsskogen, de värdefulla livsmiljöerna våtmark, tallskog och barrblandskog, med dess typiska arter i gynnsamt bevarandetilstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela naturreservatet. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska nås genom att:

- skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för naturskog och våtmark,
- besökande ska på plats finna information om området.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatet Helgåsskogen är i första hand avsatt för att skydda biologisk mångfald. Med detta menas att de livsmiljöer och successioner av livsmiljöer och arter som hör hemma i den naturliga boreala skogen ska vara fria från onaturliga störningar. Det varierade området ger goda förutsättningar för stor mångfald av arter.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet levande skogar.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Helgåsskogens naturvärden är dels kopplade till skog som inte påverkats av sentida skogsbruk dels intakta våtmarker. För att bibehålla och förstärka dessa värden krävs att området undantas från normalt skogsbruk och andra aktiviteter som kan påverka naturvärdena på ett negativt sätt. Naturvärdena är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Områdets storlek gör att detta skyddsbehov kan endast tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att skogsområdet bevaras. Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden endast kan ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att

föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vid sidan av föreskrifter för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av kvalitetsmål som avser arter.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark och vatten,
2. gödsla eller använda bekämpningsmedel, sprida kalk
3. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning,
4. avverka och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle,
5. framföra motordrivet fordon i terrängen Undantag gäller för uttransport av fälld älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador,
6. uppföra permanenta jaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e dyl. får ej markeras permanent.

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet och uppsättning av informationstavlor,
2. skötsel enligt till beslutet hörande skötselplan.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda träd och buskar, gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen

Motiv till föreskrifter, undantag mm

I punkterna A1; A3 och C1 förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

I punkt A2 och A4 förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Förbud mot motorfordon enligt punkt A5 omfattar inte uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador. A5, A6 och C2 är även beslutade för att upplevelsen av tystnad och orördhet i reservatet inte ska gå förlorad.

Ärendets handläggning

Helgåsskogen uppmärksammades i samband med omarronderingen i Åls socken. Skogsstyrelsen som genomförde en heltäckande inventering i socknen fann att Helgåsskogen var ett stort sammanhängande område med äldre skog. Stora delar bedömdes vara naturvärde och några mindre områden bedömdes som nyckelbiotoper enligt Skogsstyrelsens bedömningsmetodik. Länsstyrelsen kontaktades av Skogsstyrelsen och uppvaktades även av den ideella naturvården (Naturskyddsföreningen). Länsstyrelsen

genomförde ytterligare inventeringar i området för att kunna fastställa områdets skyddsvärden. Dessa visade sig vara så stora att ett skydd var motiverat. Naturvårdsverket tillstyrkte reservatsbildningen och marken värderades och köptes in för ändamålet.

Det framkom inga synpunkter vid remissen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § MB medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges också berörda sakägare.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnad landshövding Inger Eriksson. I den slutliga handläggningen deltog även samhällsplanerare Frida Rotberger, antikvarie Tommy Nyberg, jurist Gunilla Garbergs, tillförordnad funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson samt Susanne Lundin, den sistnämnde föredragande

Inger Eriksson

Susanne Lundin

Bilagor:

- Bilaga 1 Översiktskarta
- Bilaga 2 Beslutskarta
- Bilaga 3 Skötselplan
- Bilaga 4 Överklagningsformulär

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET HELGÅSSKOGEN

1 Beskrivningsdel

1.1 Administrativ data

Namn	Helgåsskogen
Objektnummer	100132
Natura 2000-beteckning	Ej utpekad i nätverket
Län	Dalarna
Kommun	Leksand och Gagnef
Markslag: (uppdelning enl KNAS)	
Tallskog	66 ha
Granskog	0,5 ha
Lövblandad barrskog	18 ha
Lövsumpskog	4,5 ha
Våtmark	12,6 ha
Vatten	0,4 ha
Övrigt	7 ha
Bebyggelser och anläggningar	-

1.2 Historisk och nuvarande markanvändning

1.2.1 Skogsmark

Skogen är opåverkad av modernt skogsbruk. Det finns dock spår av äldre tiders skogsbruk i området. Stubbar efter dimensionsavverkning finns i hela området. I flera av stubbarna finns brandspår.

Två områden med större lövinslag visar på fäbodverksamheten som var mycket vanlig i hela Åls socken förr.

1.2.2 Jakt, fiske och övriga fritidsaktiviteter

Området används för jakt. Det finns inga tecken på frekvent skoteråkning i området. Avsaknad av stigar tyder på låg frekvens av besökare i området.

1.3 Beskrivning av området

1.3.1 Läge

Helgåsskogen är beläget mellan Borlänge och Leksand, närmare bestämt ca 7 km sydost om Insjön

1.3.2 Geovetenskap

Området är blockfattigt och topografiskt småkuperat utan stora höjdskillnader. Dock förekommer det branta partier som kan vara svåra att passera.

Berggrunden utgörs i huvudsak av granit. I den östra delen av området sträcker sig ett stråk av diabas i nordvästlig riktning. Jordtäcket består av blockfattig morän. På de högsta punkterna är jordtäcket mycket tunt eller saknas.

Mellan skogspartierna ligger små våtmarker jämnt fördelat över området. I områdets västra sida finns en större, långsträckt myr med ett par myrgölar

1.3.3 Biologi

Skogen utgörs i huvudsak av drygt 100 årig tallskog på relativt mager mark. Två områden med större lövinslag visar på fåbodverksamheten som var mycket vanlig i hela Åls socken förr.

Mellan skogspartierna ligger små våtmarker jämnt fördelat över området. I områdets västra sida finns en större, långsträckt myr med ett par myrgölar.

Områdets huvudsakliga naturvärden ligger dels i områdets storlek dels i den stora andelen gamla, grova tallar, s.k överståndare, som finns i hela området.

Några tallbestånd i den södra delen av området utgörs av mycket gamla, grova, krumvuxna tallar med vida kronor. (här stoppade Greenpeace en avverkning för några år sedan)

Inslag av senvuxna granar finns generellt spritt i området . I nordsluttningar har dessa ett större inslag.

Död ved finns i stort sett och med undantag för enstaka vindfällen främst i värdekärnorna. Där finns det död ved både i form av lågor och torrakor.

Lövträden utgörs av grov vårtbjörk och sälg.

Beträffande arter har två ovanligare lavararter hittats i området: *Biatora sphaeroidiza* som nyligen upptäckts i Sverige. Den växer huvudsakligen på gammalt blåbärsris. Utbredningen är osäker. Det har gjorts få fynd i Dalarna och Sverige, de flesta i de norra delarna.

Den andra arten är *Bryoria nadvornikiana*, violettgrå tagellav, Missgynnad (NT). Den förekommer sparsamt i området och exemplaren är små. Arten kommer troligen att öka i området.

1.3.4 Kulturhistoria

Såvitt känt finns inga äldre lämningar eller kulturspår i området annat än stubbar efter virkesuttag och lövskogspartier som vittnar om äldre tiders fäbodbruk.

1.3.5 Friluftsliv

Helgåsskogen har idag ringa betydelse för friluftslivet. Stigar och andra anläggningar saknas. Läget och tillgängligheten är dock förnämligt. Området är till största delen lätt att ströva i och kunde med smärre medel göras tillgängligare. Därmed skulle den säkert komma att uppskattas av en bredare besökskrets.

1.4 Källförteckning

Hermansson, Janolof. 2001: *Översiktlig inventering av Helgåsskogen/bergen, Ål socken i Leksands kommun*. Opublicerad inventering
SGU Berggrundskarta

2 Plandel

2.1 Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet med naturreservatet är att bevara Helgåsskogen, de värdefulla livsmiljöerna våtmark, tallskog och barrblandskog, med dess typiska arter i gynnsamt bevarandetilstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela naturreservatet. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska nås genom att:

- skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för naturskog och våtmark,
- besökande ska på plats finna information om området.

2.2 Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet/skötselområdet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

2.3 Skötselområden med kvalitetsmål och åtgärder

Reservatet är indelat i 2 skötselområden, vilka utgår från naturliga gränser som motsvarar naturtyper:

- 1 Skog med fri utveckling
- 2 Våtmark

Skötselområde 1: Skog med fri utveckling 89 ha

Beskrivning av området

Skogen utgörs i huvudsak av drygt 100 årig tallskog på relativt mager blockfattig mark. På de högsta punkterna är jordtäcket mycket tunt eller saknas. Det finns inslag av gamla grova tallar, s.k överståndare, i hela området. Inslag av senvuxna granar finns generellt spritt i området. I nordsluttningar har dessa ett större inslag.

Död ved finns i stort sett och med undantag för enstaka vindfällen främst i värdekärnorna. Där finns det död ved både i form av lågor och torrakor. Lövträden utgörs av grov vårtbjörk och sälg.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppnådda:

- Den naturskogsartade barrskogen ska bibehållas
- Relationen död/levande ved skall utvecklas naturligt mot omkring 1/5.

Skötselåtgärder:

Skogen skall lämnas för fri utveckling. Tallskog och tallskogsarter är dock beroende av brand varför naturvårdsbränning är en åtgärd som kan diskuteras. Den regionala bränningsstrategin kommer att ge vid handen om det är möjligt att genomföra riktade naturvårdsbränningar i området med syfte dels att öka mängden död ved dels att gynna tallbiotoper och därtill knutna arter.

Skötselområde 2: Våtmark 12,6 ha

Beskrivning av området

Mellan skogspartierna ligger små våtmarker jämnt fördelat över området. I områdets västra sida finns en större, långsträckt myr med ett par myrgölar. Våtmarkerna är odikade.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppnådda:

- Arealen öppna svagt välvda våtmark ska bibehållas.
- I området bibehålls täckningsgraden av de hydromorfologiska strukturerna gölar, strängar, tuvor och dråg.

Skötselåtgärder

Området lämnas för fri utveckling

Skötselområde Friluftsliv

Beskrivning

Helgåsskogen har idag ringa betydelse för friluftslivet. Stigar och andra anläggningar saknas. Läget och tillgängligheten är dock förnämligt. Med ökat intresse för gammal skog och växter har Helgåsskogen därför stora möjligheter att locka fler besökare i framtiden. Detta förutsätter att tillgängligheten utökas och informationen förbättras.

Byggnader och övriga anläggningar

Något behov av raststugor, toaletter, eldplatser, sopställ och liknande finns inte i dagsläget.

Information

En broschyr om reservatets naturvärden och hur man tar sig dit ska utarbetas. Nya informationstavlor förfärdigas och placeras vid parkeringsplatsen, se skötselkarta.

Tillgänglighet – vägar, vägvisning och parkering

Helgåsskogen är beläget ca 15 km sydost om Insjön. Enklast nås området från vägen mellan Insjön och Rexbo. 10 km sydost om Insjön finns en avtagsväg mot lilla Helgås och Gimmen. Från Lilla Helgås fortsätter vägen fram till naturreservatet. Det går även bra att ta vägen söderifrån från Sifferbo och över Gimmen fram till avtagsvägen mot lilla Helgås.

Det bör sättas upp vägvisare vid stora avfarten från huvudvägen samt vid avfarten mot lilla Helgås

Vid naturreservatet finns en parkeringsplats med plats för cirka fem bilar.

Leder

Leder saknas för närvarande. För närvarande finns inget behov av att anlägga leder i området.

Utmärkning

Reservatet märks ut enligt standard.

3 Jakt och fiske

Naturreservatet ingår i ett viltvårdsområde och en jaktvårdsförening. viltvårdsområde. Den mark som ligger i Leksands kommun ingår i Åls jaktvårdsförening medan den mark som ligger i Gagnefs kommun ligger i Surens viltvårdsområde.

Jakten är inte begränsad enligt föreskrifterna. Fasta anläggningar får inte uppföras i reservatet. Älgdragare eller liknande får användas under förutsättning att markskador inte uppkommer. Fiske bedrivs inte i reservatet.

4 Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Kvalitetsmål

Dokumentation och uppföljning utförs av länsstyrelsen dels inom ramen för uppföljning av skyddad natur vilket omfattar ett urval reservat med olika naturtyper och dels som underlag för utvärdering av om syftet med varje enskilt reservat uppnås

Övriga skötselåtgärder

Länsstyrelsen kommer som förvaltare av naturreservatet fortlöpande att se till att informationstavlor, skyltar, leder mm är i gott skick. Besiktningar dokumenteras.

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

5 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

6 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Informationsskylt	2007	p-plats	1	Reservatsanslag
Bränningsplan	2010		3	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Löpande			Reservatsanslag
Uppföljning av kvalitetsmål	Enligt program för uppföljning av skyddad natur			Anslag för uppföljning

Bilagor:

Bilaga 1: Skötselplanekarta